

Nr 151.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1950/51 till flyg- och navalmedicinsk forskning; given Stockholms slott den 17 mars 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Josef Weijne.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att anslaget till Flyg- och navalmedicinsk forskning, vilket nu är uppfört med 220 000 kronor, för nästa budgetår höjes med 50 000 kronor, avseende flyg- och navalmedicinsk undervisnings- och instruktionsverksamhet.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 17 mars 1950.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars- och finansdepartementen anför härefter chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Weijne följande.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under bilagan åttonde huvudtiteln, punkten 352, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition, till Flyg- och navalmedicinsk forskning för budgetåret 1950/51 beräkna ett reservationsanslag av 220 000 kronor.

Sedan detta ärende numera färdigberetts, anhåller jag att ånyo få anmäla detsamma.

Till flyg- och navalmedicinsk forskning har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 220 000 kronor. Detta anslag disponeras enligt bestämmelser, som finnas införda på sid. 714 f. i statsliggaren.

För nästa budgetår har *flyg- och navalmedicinska nämnden* hemställt om en anslagshöjning med 236 300 kronor till 456 300 kronor. Av höjningen kunna 122 376 kronor beräknas belöpa på navalmedicinska arbetsuppgifter och återstoden 113 924 kronor på flygmedicinska eller gemensamma uppgifter. Höjningen är föranledd av följande förslag:

a) uppräknig av laboratorernas arvoden från 14 808 kronor till 18 528 kronor (motsvarande lönegraden Cp 9), av laboratoriebiträdenas arvoden från 5 592 kronor till 6 228 kronor (motsvarande Ce 11) samt av sekreterarens arvode från 1 200 kronor till 4 200 kronor;

b) anvisande av medel till arvode åt nämndens ordförande (4 000 kronor);

c) anvisande av medel till arvoden åt följande för navalmedicinska forskningsuppgifter avsedda personal nämligen en laborator (18 528 kronor), en försöksassistent (9 108 kronor, motsvarande lönegraden Ce 20) och ett laboratoriebiträde (6 228 kronor);

d) ökning med hänsyn till de navalmedicinska forskningsuppgifterna av anslagsmedlen till rese- och traktamentsersättningar åt laboratorerna (nu 5 000 kronor) med 2 000 kronor, till expenser (nu 5 000 kronor) med 2 000 kronor, till inköp av litteratur (nu 2 500 kronor) med 1 000 kronor, till rese-

och traktamentsersättningar åt nämndens ledamöter (nu 3 000 kronor) med 1 500 kronor samt till stipendier för studier utomlands (nu 20 000 kronor) med 10 000 kronor;

e) ökning av anslagsmedlen till driftkostnader (nu 75 000 kronor) med 59 500 kronor, varav för avlönande av tre mekaniker (en för navalmedicinen) 19 500 kronor, för navalmedicinska arbetsuppgifter 25 000 kronor och för flygmedicinska arbetsuppgifter 15 000 kronor;

f) ökning av anslagsmedlen till arvoden och reseersättningar åt av nämnden anlitate experter m. m. (nu 19 776 kronor) med 30 084 kronor, varav för navalmedicinska arbetsuppgifter 15 084 kronor och för flygmedicinska arbetsuppgifter 15 000 kronor;

g) anvisande av medel till anställande av tre forskningsläkare för instruktionsverksamhet (arvode motsvarande löneklassen Ce 27 13 428 kronor, tillhoppa 40 284 kronor);

h) anvisande av medel till rese- och traktamentsersättningar åt forskningsläkarna (6 000 kronor) samt till instruktionsmateriel (30 000 kronor).

Nämnden har med stöd av vunna erfarenheter som sina mest angelägna arbetsuppgifter — utöver grundforskning inom flyg- och navalmedicin — framhållit försöksverksamhet med direkt, praktisk inriktning på aktuella medicinska problem, vilka vore speciella för flyget och marinen, samt därjämte medverkan vid flyg- och navalmedicinsk undervisnings- och instruktionsverksamhet. Vidare har nämnden erinrat om att den, sedan dess arbetsuppgifter utökats till att omfatta jämväl navalmedicinen, icke erhållit någon anslagshöjning. I avsaknad av särskilda medel vore nämndens möjligheter att ägna sig åt navalmedicinska arbetsuppgifter synnerligen begränsade.

Beträffande de för närvarande mest aktuella forskningsuppgifterna inom navalmedicinen torde få hänvisas till den redogörelse härför, som lämnats i nämndens framställning. I fråga om den för navalmedicinen föreslagna personalen må här endast nämnas, att avsikten är att laboratorn och hans hjälpkrafter skola ha sin verksamhet förlagd till karolinska institutets fysiologiska institution samt till marinen tillhöriga anläggningar och fartyg.

I fråga om behovet av förut nämnda undervisnings- och instruktionsverksamhet har nämnden anfört bland annat följande.

Flygvapnets och marinens personal är även i fredstid utsatt för betydande olycksrisker. Flygning på stor höjd och accelerationspåverkan, räddning från sjunken ubåt, dykning på stora djup samt andra operationer under vattenytan äro förenade med avsevärda faror. Dessa komma att öka med maskinmaterielens ökade prestationer samt med stridstaktikens nya krav. Härtill komma även risker av annat slag: medvetandet om att modern maskinmateriel och stridstaktik ofrånkomligen utsätter viss personal för betydande risker kan inge en osäkerhetskänsla hos denna, som kan bidra till att öka olycksfrekvensen.

Många av de situationer, som inom flyget och marinen kunna föranleda olyckor, kunna praktiskt taget riskfritt reproduceras på de härför särskilt utrustade fysiologiska laboratorier vilka äro knutna till nämndens verksamhet. Som exempel må nämnas förhållanden vid stora höjder, vilka kunna efterliknas i undertryckskammare, och den fysiologiska situationen i un-

dervattensläge, som kan reproduceras i marinen tillhöriga övningstankar och rekompresionskammare. Den för ovannämnda påfrestningar utsatta personalen bör på laboratorerna få uppleva dessa i riskfri form och instrueras rörande de åtgärder och den utrustning, som motverka faromomenten. På laboratorerna bör denna personal få konstatera, att realistiskt reproducerade risk- eller katastrofsituationer kunna vara mindre riskfyllda eller ofarliga, om säkerhetsåtgärderna utnyttjas riktigt. En dylik instruktionsverksamhet måste i hög grad vara ägnad att öka personalens trygghetskänsla samt möjligheterna att undvika onödiga risker och att handla rätt vid olyckstillbud.

Instruktionsverksamheten skulle förläggas till de fysiologiska laboratorier, till vilka nämndens forsknings- och försöksverksamhet knutits, nämligen vid universitetet i Lund, karolinska institutet och gymnastiska centralinstitutet. Den förutsätter tillgång till en omfattande och komplicerad apparatur, som till stor del redan finnes. Därjämte erfordras emellertid vid laboratorerna ytterligare hjälppersonal, för vilkens anställande nämnden nedan föreslår särskilt anslag.

Nämnden har ifråga om personalbehovet för instruktionsverksamheten anført följande.

Med hänsyn till de övriga arbetsuppgifter, som åligga nämndens forskningspersonal, kan icke även instruktionsverksamheten påbörjas denna, utan måste denna verksamhet medföra ytterligare personalbehov. Denna personal bör vara fast knuten till nämnden och vara heltidsanställd. Nämndens laboratorer utföra i huvudsak forsknings- och försöksarbete och kunna icke i större utsträckning tagas i anspråk för det mycket tidskrävande, rutinmässiga instruktionsarbetet. Härför bör i stället anställas särskild personal, som samtidigt bör vara laboratorerna behjälpliga vid deras forsknings- och försöksarbete. Nämnden föreslår därför, att i sådant syfte anställas tre forskningsläkare, av vilka för den flygmedicinska instruktionsverksamheten en bör vara stationerad i Lund och en i Stockholm samt för den navalmedicinska instruktionsverksamheten en likaledes stationerad i Stockholm. Dessa forskningsläkare böra direkt underställas nämnden och knytas till de flyg- och navalmedicinska laboratorerna, men böra kunna åläggas, att när så befinnes lämpligt, meddela instruktion på flygförband samt marina anläggningar och fartyg. Instruktionsverksamheten torde böra omfatta flygande personal, flyg- och marinläkare samt säkerhetspersonalen inom flyget och marinen.

Chefen för flygvapnet har tillstyrkt nämndens förslag om inrättande av tjänster som forskningsläkare för instruktions- och undervisningsverksamhet. I fråga om löneställningen för laboratorerna har flygvapenchefen framhållit, att det vore betydelsefullt för flygvapnet, att löneförmånerna avvägdes så, att bästa möjliga kontinuitet uppnåddes i dessa viktiga befattningar.

Jag torde i detta sammanhang få anmäla jämväl, att flyg- och navalmedicinska nämnden hemställt om anvisande å tilläggsstat för innevarande budgetår av medel för instruktionsverksamhet beräknade enligt samma grunder, som angivits för nästkommande budgetår.

Departementschefen. Jag är väl medveten om att de forskningsområden, inom vilka flyg- och navalmedicinska nämnden har att arbeta, ur skilda synpunkter äro av mycket stor betydelse. I nuvarande ekonomiska läge anser jag mig dock endast kunna i begränsad omfattning tillstyrka bifall till de önskemål om ökade anslagsmedel, som nämnden framställt. En av nämndens för närvarande mest angelägna arbetsuppgifter torde vara medverkan vid flyg- och navalmedicinsk undervisnings- och instruktionsverksamhet. Jag föreslår därför, att medel anvisas för sådan verksamhet i begränsad omfattning och beräknar för ändamålet ett belopp av 50 000 kronor. Då verksamheten till en början bör få försökskaraktär, förutsätter jag, att några fastare tjänster icke för närvarande inrättas för ifrågavarande verksamhet samt att beloppet anvisas såsom en särskild delpost under anslaget. I övrigt anser jag mig icke nu kunna biträda nämndens förslag. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör förevarande anslag höjas med 50 000 kronor till 270 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av nämnden meddela erforderliga bestämmelser angående anslagets disposition.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flyg- och navalmedicinsk forskning* för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 270 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kunglig Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Lars Ekströmer.
